

8 SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

V rámci této kapitoly se budeme zabývat jednou z nejdůležitějších hospodářských politik Evropské unie, a to společnou obchodní politikou. Tato politika patří mezi hospodářské politiky, ve kterých instituce EU disponují výlučnými pravomocemi, což ve své podstatě znamená, že členské státy nemají v této oblasti možnost přijímat vlastní opatření. Společná obchodní politika a s tím související celní unie patří mezi základní stavební kameny dnešní Evropské unie. Podrobněji se proto podíváme na její historii, uplatňované nástroje a institucionální zabezpečení.

CÍLE KAPITOLY

Budete umět:

- vymezit společnou obchodní politiku
- popsat hlavní nástroje společné obchodní politiky

Získáte:

- přehled o jedné z nejstarších hospodářských politik Evropské unie
- znalosti o nastavení společné obchodní politiky

Budete schopni:

- formulovat důležitost společné obchodní politiky
- identifikovat dopady realizace této politiky na obchodní politiku členských států.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Společná obchodní politika, celní unie, společný celní sazebník, obchodní dohody, autonomní nástroje obchodní politiky, smluvní nástroje obchodní politiky.

8.1 Vymezení a vývoj společné obchodní politiky

Společná obchodní politika (SOP) patří mezi nejstarší politiky a její vznik se vztahuje k samotnému zrodu Evropského hospodářského společenství v roce 1958. Společnou obchodní politiku můžeme zařadit vedle měnové, zemědělské, rybolovné a dopravní politiky mezi ty sektory společných aktivit členských zemí EU, které se vyznačují nejvyšším stupněm prointegrovanosti. Hlavním cílem společné obchodní politiky je prosazování zájmů členských zemí Unie v mezinárodním obchodě, které dospěly k závěru, že společný postup, jenž je založen na koordinaci, nakonec přináší pozitiva jednotlivým zemím a jejich ekonomickým subjektům EU všemi dostupnými nástroji zajišťuje výhodný přístup unijního zboží na trhy třetích zemí a otevírá svůj trh pro zahraniční zboží, přičemž důsledně sleduje dodržování mezinárodních pravidel obchodu a v případě jejich porušování přijímá opatření na ochranu svých zájmů.

Páté rozšíření Evropské unie z 15 na 27 členských zemí ve dvou fázích (rok 2004 a rok 2007) ještě zvýšilo již tak významnou pozici EU ve světové ekonomice - EU je jedním ze světových center, je největším vývozcem a dovozcem, významným investorem a příjemcem zahraničních investic a největším poskytovatelem pomoci rozvojovým zemím. Ačkoliv v EU žije pouhých sedm procent světového obyvatelstva, z hlediska hrubého domácího produktu (HDP), tj. celkové hodnoty vyprodukovaného zboží a služeb, se na světovém bohatství podílí z celé jedné čtvrtiny.

Na začátku celého složitého procesu, který vedl až k utvoření společné obchodní politiky, jak ji EU praktikuje v současnosti, bylo vytvoření celní unie (1. července 1968). Se vznikem celní unie začalo Evropské hospodářské společenství vůči třetím zemím vystupovat jako jeden celek a obchodní politika se stala výlučnou pravomocí Společenství. Žádná členská země proto nemůže provádět vlastní, nezávislou zahraničně obchodní politiku a utvářet své vnější hospodářské vztahy vůči vnějšímu světu zcela samostatně, čili jinými slovy řečeno, vláda žádného členského státu nemůže sama uvažovat o uzavření dvoustranné obchodní dohody s partnerem mimo EU.

Motivem ke zrušení vnitřních cel a nastolení společné celní politiky vůči třetím zemím bylo především zvýšení konkurenceschopnosti podniků členských států Evropského hospodářského společenství. Jako základní smlouvu, která přispěla ke vzniku společné obchodní politiky, můžeme označit Smlouvu o založení EHS, která vešla v platnost v roce 1958. Články 2 a 3 Smlouvy upřesňují, že primárním posláním Společenství je vytvoření společného trhu a podrobně vysvětlují, jaké kroky musí Společenství podniknout, aby mohlo toto poslání splnit. Smlouva dále zrušila celní poplatky mezi členskými státy a kvóty na zboží, se kterým obchodují. Zavedla společný celní sazebník, který lze označit jako určitý druh vnější hranice chránící před výrobky třetích států a který nahrazuje dřívější celní tarify jednotlivých států. Celní unie je doprovázena společnou obchodní politikou. Díky této politice realizované na úrovni Společenství a nikoli už na úrovni států se celní unie zcela liší od pouhého sdružení volného obchodu, což jsme si již definovali v předchozí části věnující se základům mezinárodní ekonomické integrace. Účinky zrušení cel a odstranění množstevních omezení obchodu v průběhu přechodného období jsou velmi pozitivní a umožní značný rozvoj výměny zboží uvnitř Společenství i obchodu EHS se třetími zeměmi.

V této souvislosti je třeba dodat, že uvolnění pohybu zboží v rámci Unie není absolutní. V přesně vymezených případech, jako například z důvodu ochrany života, zdraví, morálky či veřejného pořádku, může dojít k omezení a případně dokonce i zákazu obchodu.

Společné celní předpisy se týkají například určení původu zboží, výpočtů cla, celních úlev či postupů celních kontrol. Jednotný celní sazebník (JCS) pak stanoví pro všechny členské státy Unie vůči třetím zemím jednotná cla. Společná celní správa však neexistuje a cla jsou tak vybírána jednotlivými zeměmi. Výnos z cel však putuje po odečtení nákladů souvisejících s celní administrativou, které činí 25 %, do společného rozpočtu Evropské unie.

Kompetencemi v obchodně politických otázkách se třetími zeměmi disponovaly od roku 1970 výhradně orgány Společenství, dnes Unie (především Komise a Rada) a členské země mohly vyvíjet činnost v této oblasti pouze tehdy, jestliže k tomu dostanou výslovné pověření.

Amsterodamská smlouva a Smlouva z Nice, podepsané v roce 1997, resp. 2001, rozšířily agendu společné obchodní politiky o dvě nové oblasti, které v mezinárodním obchodě začaly zaujímat důležité postavení: služby a práva duševního vlastnictví. Cílem těchto změn je přiblížit obsah tohoto článku realitě moderní obchodní politiky, pokrývající rostoucí počet oblastí politik s ní souvisejících.

Lisabonská smlouva přesouvá ustanovení týkající společné obchodní politiky do nově vytvořené páté části obsahující úpravu veškerých vnějších činností Unie, ujasňuje pravomoci EU a posiluje postavení Evropského parlamentu:

- Společná obchodní politika bude muset být prováděna na zásadách a cílech EU, kam spadá podpora demokracie, právního státu a lidských práv, ale také udržitelný hospodářský, sociální a environmentální rozvoj či udržitelné řízení světových zdrojů (čl. 205 SFEU).
- Ruší se tzv. *smíšené smlouvy*, které vyžadují ratifikaci členskými státy. Pravomoc Unie bude výlučná pro všechny oblasti společné obchodní politiky. Zvláštní postavení dohod v oblastech kulturních, audiovizuálních, sociálních, vzdělávacích a zdravotnických služeb je zajištěno nutností jednomyslného rozhodnutí Rady (čl. 207 odst. 4 písm. a) a b) SFEU).
- Zásadní je rozšíření pravomoci EU pro oblast přímých zahraničních investic, která dosud spadala pod smíšenou pravomoc či pravomoc členských států.
- Rozšiřují se pravomoci Evropského parlamentu, čímž se v určité míře formalizuje současný stav (EP se zapojuje do legislativní činnosti v rámci tzv. řádného legislativního postupu, dále EP musí např. vyjádřit souhlas s dohodami o přidružení).

V současné době najdeme základní právní úpravu společné obchodní politiky ve *Smlouvě o fungování EU*, konkrétně se jedná o články 206 a 207. Článek 207 podrobně specifikuje náplň společné obchodní politiky, jež je založena na *jednotných zásadách, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu zbožím a službami, obchodní aspekty duševního vlastnictví, přímé zahraniční investice, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a opatření na ochranu obchodu, jako jsou opatření*

pro případ dumpingu a subvencování. Komise má v této oblasti iniciativní pravomoc a předkládá Radě a Evropskému parlamentu návrhy nařízení vymezující rámec pro provádění společné obchodní politiky. Součástí SOP je i uzavírání obchodních smluv se třetími zeměmi nebo s mezinárodními organizacemi. V tomto případě Komise podává doporučení Radě, která jí zmocňuje k zahájení potřebných jednání. Rada a Komise odpovídají za to, že sjednané dohody jsou slučitelné s vnitřními politikami a vnitřními předpisy Unie. Komise při vedení těchto jednání konzultuje zvláštní výbor, který určí Rada, aby jí v tomto úkolu napomáhal, a řídí se směrnicemi, které jí Rada může poskytnout. Komise podává zvláštnímu výboru a Evropskému parlamentu pravidelně zprávu o stavu jednání. Při sjednávání a uzavírání dohod rozhoduje Rada kvalifikovanou většinou, při dohodách týkajících se obchodu službami, obchodních aspektů duševního vlastnictví a přímých zahraničních investic rozhoduje Rada jednomyslně, pokud dané dohody obsahují ustanovení, pro která je při přijímání vnitřních předpisů vyžadována jednomyslnost. Jednomyslně Rada rozhoduje taktéž u (i) dohod v oblasti obchodu kulturními a audiovizuálními službami, pokud by tyto dohody mohly ohrozit kulturní a jazykovou rozmanitost Unie nebo (ii) v oblasti obchodu sociálními, vzdělávacími a zdravotnickými službami, pokud by tyto dohody mohly vážně narušit vnitrostátní organizaci takových služeb a ohrozit odpovědnost členských států za jejich poskytování.

8.2 Nástroje společné obchodní politiky

Společná obchodní politika disponuje několika nástroji, kterými sleduje dva základní cíle:

1. prosazování otevřeného a mnohostranného obchodního systému ve světě;
2. ochranu zájmů EU a členských zemí zejména v případech, kdy by měl volný obchod nepříznivé dopady na ekonomickou situaci, prosperitu, zaměstnanost či obchodní bilanci v EU.

Nástroje na ochranu obchodu v podstatě suplují neexistenci mechanismu proti nekalým soutěžním praktikám v rámci mezinárodního obchodu, který na národní úrovni provádí úřady pro ochranu hospodářské soutěže.

Nástroje společné obchodní politiky vycházejí ze standardních nástrojů obchodní politiky, tak jak je známé z obecné hospodářské politiky, tj. **smluvní nástroje** nebo **autonomní nástroje**.

Smluvní nástroje obchodní politiky zahrnují veškerá smluvní ujednání EU se třetími zeměmi o dovozu a vývozu zboží. Tato ujednání se mohou týkat jednotlivých zemí či jejich seskupení nebo regionů, mohou mít však také globální dimenzi, jako je tomu v případě Světové obchodní organizace (WTO). Smluvní obchodní politiku můžeme rozčlenit do dvou hlavních kategorií: mnohostranný obchodní systém v rámci WTO a dílčí bilaterální obchodní vztahy.

Mnohostranný obchodní systém v rámci WTO: ve Světové obchodní organizaci je EU klíčovým hráčem, a proto není divu, že patří k hybným silám v rámci současného multilaterálního vyjednávání. EU tvoří největší a nejkompaktnější jednotku v rámci WTO, ve kterém má zvláštní postavení, jelikož podepsala řadu mezinárodních dohod a úmluv, i když za

smluvní stranu ve Světové obchodní organizaci jsou považovány jednotlivé členské státy a nikoliv Unie. Jelikož všechny členské země Unie jsou zároveň členy WTO, přidržuje se EU ve své společné obchodní politice pravidel, které byly touto mezinárodní organizací přijaty. Společenství se tedy snaží rozvíjet volný obchod se všemi zeměmi. Jak už však bylo zmíněno výše, některé citlivé výrobky jsou z liberalizace vyloučeny (např. obuv, textil, lodě, atd.). Do volného obchodu taktéž není začleněn jeden celý sektor, jímž je zemědělství.

Bilaterální obchodní vztahy: dvoustranný rozměr obchodních vztahů EU charakterizuje velký počet preferenčních dohod a ujednání, meziregionálních iniciativ a dalších dohod. Podle charakteru obchodních ustanovení se mezinárodní obchodní dohody dělí na **preferenční** a **nepreferenční**. Preferenční dohody obsahují liberalizaci vzájemného obchodu, čili výhodnější podmínky pro vzájemnou výměnu zboží, snadnější přístup na trh partnera a větší vlastní otevřenost (zpravidla se jedná o pásmo volného obchodu nebo celní unii). Evropská unie poskytuje formy různého obchodního zvýhodnění zejména těm zemím, s nimiž ji pojí historické vazby. Úlohu hraje velká skupina faktorů: geografická blízkost, zájem o politickou a bezpečnostní stabilitu v sousedících zemích, závazky vůči bývalým koloniím a závislým územím, hospodářská a rozvojová pomoc nejméně rozvinutým zemím aj. Mezi nejvýznamnější preferenční obchodní dohody lze řadit:

- s **Evropským sdružením volného obchodu** (European Free Trade Association, EFTA, česky ESVO). Jelikož tyto země mají velmi blízko EU nejen v hospodářské oblasti, ale i mnoha dalších, nicméně z různých důvodů nejsou schopny přijmout všechny podmínky EU pro vstup. Proto byl přijat kompromis (což je zcela jistě výhodnější pro obě strany než úplné vyloučení těchto zemí z integračních procesů v západní Evropě) v podobě **Evropského hospodářského prostoru** (1992 podpis dohody, která vešla v platnost v roce 1994). Kromě základního požadavku plného uplatňování čtyř svobod (volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob), dohoda upravuje celou řadu vztahů mezi smluvními stranami. Mezi tyto oblasti spolupráce patří výzkum a vývoj, statistika, vzdělání, sociální politika, životní prostředí, ochrana spotřebitele, turistický ruch, malé a střední podnikání, kultura, informační a audiovizuální služby. Specifické postavení má Švýcarsko, které se v důsledku negativního výsledku referenda EHP oficiálně neúčastní, a místo toho podepsalo s EU řadu bilaterálních sektorových smluv.
- **Asociační dohody** nazývané jako tzv. **Evropské dohody** se zeměmi střední a východní Evropy – v průběhu 90. let 20. století byla podepsána celá řada těchto dohod, v nichž se smluvní strany zavázaly vytvořit zejména zónu volného obchodu (v obchodu průmyslovými výrobky) a k těsné spolupráci v dalších oblastech, přičemž se předpokládalo, že tyto země v budoucnu vstoupí do EU. V poslední době jsou uzavírány v rámci procesu stabilizace a přidružení se zeměmi západního Balkánu a evropské politiky sousedství se středomořskými státy a východními sousedy EU: země západního Balkánu (Albánie, Bosna a Hercegovina, Makedonie, Srbsko a Černá Hora) mají vztahy s EU upraveny tzv. **dohodami o stabilizaci a přidružení**, a země spadající pod Evropskou politiku sousedství (středomořský region: Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Palestinu, Sýrii a Tunisko a východní sousedi: Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldávie, Ukrajina).

- **Asociační dohoda s Tureckem**, uzavřená v roce 1963 směřující k vytvoření celní unie (vytvořena k 1. 1. 1996). Dohody o celní unii jsou také uzavřeny s Andorrou a San Marinem.
- **Dohody o volném obchodu s vyspělými zeměmi světa**, kam patří např. *Dohoda o volném obchodu s Jižní Koreou*, která vstoupila v platnost v roce 2011, *Dohoda o volném obchodu s Japonském*, která vstoupila v platnost v roce 2018, *Dohoda o volném obchodu se Singapurem*, která vstoupila v platnost v roce 2019.
- **Dohody o hospodářské spolupráci**, což jsou dohody a jiné úpravy pro poskytování jednostranných preferencí. Jedná se zpravidla o rozvojové země, s nimiž pojí Unii historické vazby a představují obchodní dohody rozvojového charakteru, které podporují regionální integraci. Evropská unie je uzavírá se zeměmi ACP (rozvojové země v Africe, Karibiku a Pacifiku). Tyto země patří vesměs k nejhudším zemím světa. Původně se jednalo o bývalé francouzské kolonie, po vstupu Velké Británie se jejich počet značně rozšířil o bývalé britské kolonie a závislá území. Obecně je rámec vztahů s těmito zeměmi dán ACP - EU dohodou o partnerství z Cotonou z roku 2000, uzavřenou na dobu 20 let. Na základě těchto smluv mají tyto země téměř volný přístup na evropské trhy bez cel a kvót, bez požadavku reciprocit. Zvláštní zacházení mají výrobky spadající pod společnou zemědělskou politiku
- **Všeobecný systém preferencí** (Generalised System of Preferences – GSP) jsou obchodně politická opatření, v jejichž rámci poskytují rozvinuté země či jejich uskupení rozvojovým zemím a územím jednostranně zvýhodněný přístup na vlastní trhy. Děje se tak v souladu s doporučením UNCTAD z roku 1968 a na základě výjimky k doložce nejvyšších výhod GATT/WTO, přičemž platí, že systém musí být všeobecný, nerekiproční a nediskriminační. Opatření mají primárně za cíl napomáhat rozvojovým a zvláště nejméně rozvinutým zemím v odstraňování chudoby, prosazování udržitelného rozvoje a řádné správy věcí veřejných. Konkrétně mají přispívat k tomu, aby se rozvojové země více zapojovaly do mezinárodního obchodu a zvýšené výnosy plynoucí především z vývozu mohly využívat na podporu vlastních strategií zaměřených na udržitelný rozvoj, snižování chudoby, vytváření nových pracovních míst. V současné době se GSP dělí na: (i) standardní GSP pro země s nízkým nebo středně-nízkým národním důchodem, pro které jsou buď zcela, nebo částečně zrušeny celní sazby; (ii) GSP+, který představuje specifická opatření za účelem udržitelného rozvoje těchto zemí, které přijaly opatření za účelem zlepšení lidských práv, ochrany životního prostředí či správy věcí veřejných a (iii) EBA (Everything but arms), což je mechanismus pro nejméně rozvinuté země světa, kterým je umožněn přístup na trhy EU bez cel či kvantitativních omezení pro všechny produkty – netýká se to však zbraní a munice.

Nepreferenční zacházení v režimu doložky nejvyšších výhod uplatňuje Evropská unie na dovoz ze států patřících mezi nejvyspělejší ekonomiky světa: USA, Austrálie, Kanada, Nový Zéland, Hongkong/ČLR. Nutno dodat, že s většinou těchto zemí současně probíhají jednání o liberalizaci vzájemného obchodu.

Autonomní obchodní politika zahrnuje nástroje, které Evropská unie uplatňuje mimo rámec smluvních závazků se třetími státy, jedná se tedy o mimosmluvní nástroje nezávislé na vůli obchodního partnera.

- **Cla** - pomocí cel Evropská unie chrání určitá odvětví před zahraniční konkurencí nebo naopak podporuje dovoz produktů, o které má zájem jako o vstupy nezbytné pro rozvoj výroby. V Úředním věstníku EU se každoročně zveřejňuje Společný celní sazebník Unie, v němž se uvádí výše smluvních celních sazeb na dovozy v následujícím kalendářním roce. Z názvu je zřejmé, že tyto sazby jsou předmětem smlouvy – konkrétně mnohostranné dohody GATT a není možné je měnit podle potřeb jednotlivých subjektů. Tato sazba se používá při dovozu zboží pocházejícího ze země, které je poskytována doložka nejvyšších výhod.
- **Kvóty** jsou rozšířeny především v obchodě se zeměmi, které nejsou členy WTO.
- **Dobrovolná exportní omezení** představují dohodu mezi vyvážející a dovážející zemí, podle níž se vývozce dobrovolně zaváže, že nepřekročí limitované množství výrobků určených do země dovozce.

Unie má dále k dispozici tzv. **defenzivní a ofenzivní** obchodní nástroje. Mezi defenzivní spadají antidumpingová opatření, která umožňují omezit dovoz zboží v případě, že ho jeho výrobce nabízí za cenu nižší než je běžná cena těch samých výrobků na jejich domácím trhu, nebo je-li vývoz dotován. Antisubvenční opatření se využívají v těch případech, kdy existuje podezření, že dovážené zboží bylo subvencováno (jedná se o poskytnutí finančního příspěvku vládou v zemi původu výrobku, z nějž příjemci podpory, tj. výrobci nebo vývozci plynou určitá výhoda. Subvence jsou v rozporu s mezinárodními pravidly obchodu pouze tehdy, pokud se jedná o tzv. specifické subvence (tj. subvence pro konkrétní podnik, výrobní odvětví, skupinu podniků nebo výrobních odvětví, případně i subvence na přednostní použití domácího výrobku před dováženým). Defenzivní obchodní opatření lze použít jen v případech, kdy dovozy do EU způsobují nebo hrozí způsobit materiální újmu výrobnímu odvětví v EU, a lze prokázat příčinnou souvislost mezi dovozy a újmou.

Orgánem pověřeným provádět antidumpingová a antisubvenční šetření je v rámci EU Evropská komise. Výrobci v EU mají možnost podat podnět Evropské komisi k zahájení šetření, pokud se ocitnou v nepříznivé hospodářské situaci, kterou mohou jednoznačně přičíst vlivu dovozu výrobků, o nichž se domnívají, že jsou na unijní trh dováženy za dumpingové ceny. To znamená, že cena dováženého výrobku je nižší než jeho běžná hodnota při prodeji na domácím trhu zahraničního výrobce. Obdobně mohou evropští výrobci postupovat, pokud jsou poškozováni zahraničním subjektem čerpajícím specifické subvence. V tomto případě lze požádat o zahájení antisubvenčního šetření. Antidumpingová resp. vyrovnávací (antisubvenční) opatření mohou být uložena, pouze pokud jsou splněny následující podmínky:

- musí být prokázán dumping resp. čerpání specifické subvence,
- sledované dovozy způsobily nebo hrozí způsobit újmu významné části evropského průmyslového odvětví (např. ztrátu podílu na trhu, snížení prodejní ceny vedoucí k tlaku na snížení objemu prodeje, na ziskovost odvětví, produktivitu apod.)

- musí být prokázána příčinná souvislost mezi vzniklou újmou a sledovanými dovozy,
- uložení opatření není proti zájmu Unie, který zohledňuje mj. stanoviska zpracovatelů, dovozců nebo spotřebitelů.

Antidumpingové řízení v Evropské unii je značně složitým procesem. Iniciativa pro zahájení dumpingového řízení může vyjít buďto ze strany výrobců, kteří se cítí být dumpingem ohroženi a podají oficiální stížnost Evropské komisi, či případně ze strany Komise, pokud ta shledá opodstatněné důvody. Stížnost producentů je brána v úvahu, pokud tito reprezentují minimálně 25 % produkce daného odvětví (pokud je poškozen určitý oborový segment v jediné zemi, není důvod pro reakci) a je podložena detailními důkazy o tom, že jde skutečně o dumping a o škodách, které způsobuje. V případě, že se oprávněnost podezření potvrdí, zahájí Komise vlastní šetření. Dalším opatřením defenzivní povahy jsou tzv. **ochranná opatření** (angl. safeguard measures), spočívá podle komunitární legislativy buď v omezení doby platnosti dovozních dokumentů, nebo v restrikci dovozů na základě stanovených podmínek a limitů (kvót). Nezbytným předpokladem pro přijetí ochranného opatření je vedle zájmu Unie podmínka, že dovozy jsou uskutečňovány v takových zvýšených množstvích a za takových podmínek (zejména cenových), že to působí nebo hrozí způsobit vážnou újmu komunitárním výrobcům obdobných nebo přímo soutěžících výrobků. Pro stanovení dovozních limitů (kvót) platí zásada, že jejich úroveň nesmí klesnout pod roční průměr dovozu v průběhu tří předcházejících roků. Využívají v případě, že prudce roste dovoz určitých výrobků do EU, což ohrožuje domácí výrobce. Cílem ochranných opatření je poskytnout výrobnímu odvětví dočasně oddechový čas k snížení tlaku dovozu, aby mohlo provést potřebné změny. Ochranná opatření jsou vždy spojena s povinností provést restrukturalizaci a mají zpravidla dočasný charakter. Zatímco antidumpingová a antisubvenční opatření jsou přijímána proti konkrétním zemím (a pro vývozce je stanoveno individuální clo v závislosti na jejich situaci a podle míry spolupráce), ochranná opatření se vztahují na dovoz ze všech zemí. Jinými slovy, jsou uplatňována na veškerý dovoz bez ohledu na jeho zdroj a na všechny vývozce se vztahuje stejné opatření.

Mezi **ofenzivní opatření** patří tzv. nařízení o obchodních bariérách (angl. trade barriers regulation, TBR), které umožňuje Komisi podat stížnost vůči třetí zemi, pokud tato nedodrží své závazky v obchodní oblasti dané v rámci WTO nebo v rámci bilaterální dohody. TBR se zaměřuje na odstranění překážek obchodu ve prospěch vývozců EU nejen v oblasti zboží, ale i služeb a práv duševního vlastnictví. TBR rozlišuje dva typy překážek obchodu, proti kterým se podnikatelé mohou bránit podáním stížnosti (i) překážka obchodu ovlivňující trh třetí země, která nepříznivě působí na obchod unijního průmyslu a (ii) překážka obchodu ovlivňující trh EU a vedoucí k materiální újmě odvětví EU.

EU má také možnost zavést i opatření na dovoz nebo vývoz výrobků do a z EU, a to z politických nebo bezpečnostních důvodů (embargo, bojkot nebo zvláštní režim na vývoz zbraní, jaderného materiálu, některých chemikálií, zboží dvojího užití apod.).

Společná obchodní politika patří mezi základní stavební kameny současné Evropské unie a jedná se o politiku, kde došlo k největší prointegrování. Jedná se o politiku, kde získaly instituce EU výlučné pravomoci a řízení této politiky tedy spadá do kompetence EU. Na unijní úrovni jsou vytvářeny mezinárodní obchodní smlouvy se zeměmi mimo Evropské unii, každoročně je sestavován jednotný celní sazebník pro dovoz zboží a služeb ze třetích zemí.

Evropská unie využívá celé řady nástrojů, které se neliší od nástrojů, které využívají národní ekonomiky. Na jedné straně se jedná o tzv. smluvní nástroje, pod kterými si lze jednoduše představit mezinárodní dohody se státy či mezinárodními organizacemi, který mají zpravidla za cíl liberalizovat obchod mezi účastníky této dohody (těmi jsou zpravidla EU na straně jedné a země mimo EU na straně druhé). Dále se jedná o tzv. autonomní nástroje, které nevyžadují oboustrannou dohodu a uplatňují se zpravidla za účelem ochrany unijního trhu. Mezi tyto nástroje lze řadit cla, kvantitativní omezení, anti-dumpingové řízení či proexportní politiku. I v tomto případě je nastavení těchto nástrojů celounijní.
